

СУДОУСТРІЙ ТА СУДОВА ПРАКТИКА; ПРАВООХОРОННІ ОРГАНИ; ПРОКУРАТУРА ТА АДВОКАТУРА

Буніна А.П.,

*аспірант кафедри організації правоохоронних та судових органів
Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка*

УДК 347.965

DOI <https://doi.org/10.32845/2663-5666.2019.4.39>

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВА НА НАДАННЯ БЕЗОПЛАТНОЇ ВТОРИННОЇ ПРАВОВОЇ ДОПОМОГИ У ЦИВІЛЬНИХ ТА АДМІНІСТРАТИВНИХ СПРАВАХ

Постановка проблеми. Право на отримання особою правової допомоги врегульовується низкою нормативно-правових актів як в Україні, так і в більшості країн світу. Відповідно до ст. 59 Конституції України кожен має право на професійну правничу допомогу. У випадках, передбачених законом, ця допомога надається безоплатно. Кожен є вільним у виборі захисника своїх прав [1]. Тобто зазначені суспільні цінності є основним об'єктом загально визначених конституційно-правових відносин.

Щодо фактичної реалізації конституційного права осіб на безоплатну правову допомогу, то ця норма почала діяти лише з прийняттям Закону України «Про безоплатну правову допомогу» від 02.06.2011. Вагоме значення для суспільства в реалізації цього правового інституту є впровадження в Україні судової реформи, яка і зумовлює дослідження проблеми судового захисту громадян, які не спроможні оплатити правові послуги.

Отже, таке законодавче положення допомагає всім соціально незахищеним громадянам скористатися кваліфікованою юридичною допомогою, основним суб'єктом надання якої є адвокат, що підкреслюється положенням ч. 1 ст. 131-2 Основного Закону України. У зв'язку з цим особливої уваги потребує вивчення виконання адвокатами своїх професійних обов'язків у системі надання безоплатної правової допомоги.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Попри те, що окремі аспекти цієї проблеми досліджували Я.Я. Буряк [2, с. 221–225], А.В. Вишневський [3, с. 11], С.В. Гончаренко, М.В. Коваль, В.О. Лучин, Є.А. Лукашина, Л.М. Москвич [4, с. 124–126], Ю.В. Неклеса, П.М. Рабінович, Ю.А. Тихомиров, С.О. Іваницький та інші [5], однак більшість наукових розробок стосувалася питань реалізації права на безоплатну вторинну правову допомогу у кримінальному провадженні. Разом із тим окремої уваги потребують питання реалізації цього права в цивільних та адміністративних справах.

Формулювання цілей. Метою статті є розкриття реалізації права на надання безоплатної вторинної правової допомоги у цивільних та адміністративних справах.

Виклад основного матеріалу. Відповідно до Закону України «Про безоплатну правову допомогу»

безоплатна правова допомога реалізується у двох напрямках – первинної та вторинної. Зазначена правова допомога втілюється у дійсність за допомогою цілої низки точок доступу до правових послуг, яких, згідно з даними сайту Міністерства юстиції України, – 551 [6].

Безоплатна первинна правова допомога, суб'єктами права на яку є всі особи, які перебувають під юрисдикцією України, включає такі види правових послуг, як надання правової інформації, консультацій і роз'яснень з правових питань; складення заяв, скарг, інших документів правового характеру (крім процесуальних), а також надання допомоги в забезпеченні доступу особи до вторинної правової допомоги та медіації. Безоплатну первинну правову допомогу надають органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування, фізичні та юридичні особи приватного права, спеціалізовані установи, місцеві центри з надання безоплатної вторинної правової допомоги/бюро правової допомоги.

Безоплатна вторинна правова допомога – вид державної гарантії, що полягає у створенні рівних можливостей для доступу осіб до правосуддя, і включає такі види правових послуг, як: захист; здійснення представництва інтересів осіб, що мають право на таку допомогу в судах, інших державних органах, органах місцевого самоврядування, перед іншими особами; складення документів процесуального характеру.

Міністерством юстиції України з відповідною періодичністю проводяться конкурси для відбору адвокатів, які відповідно до Закону України «Про безоплатну правову допомогу» мають право надання безоплатної вторинної правової допомоги. Механізм проведення зазначеного конкурсу визначений Порядком і умовами проведення конкурсу з відбору адвокатів, які залучаються до надання безоплатної вторинної правової допомоги, затвердженим Постановою Кабінету Міністрів України від 28 грудня 2011 р. № 1362 (у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 31 жовтня 2018 р. № 898) [7].

Контракти (договори) з адвокатами укладаються в установленому порядку, а саме відповідно до Порядку і умов укладення контрактів з адвокатами, які надають безоплатну вторинну правову допомогу на постійній основі, та договорів з адвокатами, які

надають безоплатну вторинну правову допомогу на тимчасовій основі, затверджених Постановою Кабінету Міністрів України від 11 січня 2012 р. № 8 (у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 11 березня 2015 р. № 110) [8].

Можна стверджувати, що завдяки існуванню адвокатури та адвокатів, як головних суб'єктів надання правової допомоги, центри з надання безоплатної вторинної допомоги належним чином реалізують свої повноваження. Тобто без існування такого значимого для суспільства інституту, як адвокатура, неможливо було б уявити фактичну реалізацію проекту безоплатної правової допомоги як такого.

Велике значення отримав той факт, що законодавець передбачив раціональність обрання саме адвоката як суб'єкта надання безоплатної вторинної правової допомоги, що, безсумнівно, підкреслюється положеннями пп. 11 п. 16 Перехідних положень Конституції, згідно з яким представництво виключно адвокатами у Верховному Суді та судах касаційної інстанції здійснюється з 1 січня 2017 року, у судах апеляційної інстанції – з 1 січня 2018 року, у судах першої інстанції – з 1 січня 2019 року, а представництво органів державної влади та органів місцевого самоврядування в судах виключно прокурорами або адвокатами – з 1 січня 2020 року.

Саме тому без існування інституту адвокатури неможливо уявити подальшу реалізацію своїх повноважень системою безоплатної вторинної правової допомоги, але для покращення функціонування такої зв'язки інститутів необхідно не забувати про поліпшення роботи центрів, залучаючи до них адвокатів з високим рівнем професійної підготовки та з огляду на наявне навантаження на цю систему, збільшувати обсяг фінансування діяльності системи безоплатної правової допомоги.

Отже, основною метою впровадження в національне законодавство Закону України «Про безоплатну правову допомогу» є забезпечення якісної та своєчасної вторинної правової допомоги для деяких категорій громадян, яка надається адвокатами, що прямо відображає невід'ємну роль адвокатури у забезпеченні кваліфікованої правової допомоги.

З липня 2014 року в державній системі безоплатної правової допомоги діють стандарти якості надання безоплатної вторинної правової допомоги у кримінальному процесі. Натепер у Законі України «Про безоплатну правову допомогу» впроваджена низка змін, зокрема надання громадянам безоплатної вторинної правової допомоги в цивільному та адміністративному судочинстві. Ці зміни були зумовлені тим, що у населення справді є потреба в отриманні безоплатної вторинної правової допомоги у зазначених галузях права та беззаперечним є той факт, що ці потреби весь час зростають. У зв'язку з цим 21 грудня 2017 року прийняті Стандарти якості надання БВПД (далі – стандарти) у цивільних, адміністративних справах та представництва у кримінальному процесі для подальшої ефективної діяльності системи забезпечення доступу до правосуддя найбільш незахищеним категоріям населення.

Аналізуючи положення, які викладені у стандартах, можна підкреслити такі основні заходи, які використовуються під час надання БВПД у цивільних та адміністративних справах:

- досудове врегулювання спору та всі можливі процесуальні дії, що є складниками цього процесу;
- представництво інтересів осіб у судах, інших державних органах;
- складання документів процесуального характеру.

Нові впроваджені функції адвокатури безоплатно представляти інтереси осіб у цивільних та адміністративних справах надають можливість простим громадянам отримати повний та кваліфікований доступ до правосуддя.

Безспірним залишається той факт, що адвокатура є вагомою правозахисною структурою не тільки як окремий інститут, але і як елемент системи безоплатної правової допомоги, від рівня кваліфікації якого значною мірою залежить рівень захищеності прав людини.

Але у взаємодії таких інститутів виникає низка невіршених питань, які уповільнюють подальший розвиток самої системи безоплатної правової допомоги.

Неможливо не звернути увагу на таке питання, як обсяг повноважень Центрів з надання безоплатної вторинної правової допомоги. С.В. Гончаренко звертає увагу, що зазначені в Законі «Про безоплатну правову допомогу» всеохоплюючі повноваження центрів фактично нівелюють адвокатуру як конституційно визначений інститут із забезпечення права на захист та надання правової допомоги, порушують цілісність адвокатури, частково підпорядковуючи її державним органам. Необмежене коло повноважень центрів, що може встановлюватися поза зазначеним Законом Положенням про центри (п. 13 ст. 17 Закону), дає підстави припустити, що державне управління адвокатурою може стати необмеженим [9, с. 12–16]. Зазначена позиція стосується насамперед порядку призначення, зміни адвоката та інших.

З метою збалансування механізму стримувань та противаг на місцевому рівні одним із варіантів його оптимізації могло б стати внесення змін до законодавства в частині наділення ради адвокатів регіону повноваженням погоджувати кандидатуру директора регіонального центру з надання БВПД перед його призначенням на посаду.

Вагому роль під час розгляду цивільних або адміністративних справ у суді та відповідно у досягненні позитивного результату відіграє діяльність призначеного адвоката та рівень його кваліфікації, від чого залежить якість надання передбачених законом послуг. Відповідно до п. 2 ч. 1 ст. 26 Закону «Про безоплатну правову допомогу» адвокат зобов'язаний надавати якісно та в необхідному обсязі безоплатну вторинну правову допомогу [10]. Громадяни, необізнані в галузі права, які підпадають під визначену Законом категорію суб'єктів надання БВПД, звертаються до центрів саме для того, щоб досягти

бажаного результату в суді, заручившись кваліфікованою підтримкою адвоката.

На такому етапі становлення БВПД законодавчо закріплено функцію контролю за діяльністю адвоката в процесі надання останнім послуг у сфері безоплатної вторинної правової допомоги. Але ж питання надання якісної безоплатної вторинної правової допомоги цілком залежить також від рівня оплати праці адвоката. Якщо проаналізувати прийняті зміни до Методики обчислення розміру винагороди адвокатів, які надають безоплатну вторинну правову допомогу, затвердженої Постановою Кабінету Міністрів України від 17 вересня 2014 року № 465 (у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 20 червня 2018 р. № 511) (далі – Методика), зокрема, у п. 6 вказаної Методики виключені абзац п'ятий та шостий, в яких були зазначені положення про кількість часу (у годинах), що витрачається адвокатом на складення кожного процесуального документа, наведеного в абзаці шостому цього пункту, та кількість складених та поданих документів процесуального характеру, крім зазначених в абзаці четвертому цього пункту [11]. Натепер законодавець визначив у Методикі тільки положення про кількість часу (у годинах), що витрачається адвокатам на підготовку до участі та участь у судовому засіданні (в тому числі складання та подання необхідних процесуальних документів, крім документів, зазначених в абзаці четвертому цього пункту) в межах району, міста загальнодержавного або обласного (республіканського Автономної Республіки Крим) значення, де розташоване робоче місце адвоката, а у разі представництва інтересів свідка, потерпілого чи заявника у кримінальному провадженні – на участь в іншій процесуальній дії. Але ж невирішеним залишається питання: як саме адвокати мають доводити той факт, що вони витрачали власний час на складання необхідних процесуальних документів та інших документів, якщо в законодавстві не визначена оплата саме за кількість складених та поданих документів, які не зазначені в абзаці четвертому пункту шостого Методики.

Тобто можна стверджувати, що в абзаці четвертому пункту шість зазначеної Методики визначений вичерпний перелік документів, за складання яких передбачена виплата винагороди, що також конкретно зазначено у формулі виплати грошових коштів цього пункту Методики.

Отже, цілком логічно виникає питання, чи будуть адвокати складати та надсилати до суду інші документи щодо представництва особи в суді, якщо кількість складених та поданих документів не буде оплачуватись.

Водночас, як зазначено у пункті 1-2 Методики, документами процесуального характеру вважаються виключно документи, передбачені відповідними процесуальними кодексами. Якщо аналізувати положення Цивільного процесуального кодексу України, то конкретної норми, яка б визначала би поняття процесуальних документів, їх вичерпний

перелік та особливі критерії відокремлення їх від інших юридичних документів немає. Аналогічна відсутність конкретного припису щодо процесуальних документів вбачається і в положеннях Кодексу адміністративного судочинства України. У цих нормативно-правових актах зазначаються лише вимоги до конкретних документів, які необхідні для забезпечення судового процесу та подальшого вирішення справи. Отже, у зазначених кодексах не визначений не тільки виключний перелік процесуальних документів, а навіть приблизний.

Якщо аналізувати статтю 110 Кримінального процесуального кодексу України, в якій розкривається поняття процесуальних рішень, то на перший погляд, така норма певним чином узгоджується із поняттям процесуальних документів, але ж розбираючи цю статтю, можна зрозуміти, що цей припис не охоплює поняття всіх процесуальних документів, оскільки стосується лише рішень органів досудового розслідування, прокурора, слідчого судді, суду. Отже, профільний розділ КПК України прив'язує складання процесуальних документів до діяльності вищезазначених посадових осіб, при цьому іншого визначення поняття процесуальних документів у кодексі не зазначено.

Таким чином, незрозумілим залишається питання, які ж саме документи є документами процесуального характеру та що мав на увазі законодавець, зазначаючи у абзаці п'ятому пункту 6 Методики «необхідних процесуальних та інших документів, крім документів, зазначених в абзаці четвертому цього пункту» [11].

Прикладом може служити адвокатський запит, без складання та надсилання якого неможливо буде зібрати необхідні відомості та документи, які в подальшому послугують позитивному вирішенню питання у справі, в якій він є представником.

Тобто адвокат у межах надання БВПД, який знає, що його робота не буде заохочена, не матиме наміру витрачати власний час на складання та направлення запиту до відповідного органу, що в подальшому спричинить брак інформації, відсутність якої буде мати значний вплив на побудову доказової бази в суді.

Внаслідок цього для вирішення такої проблемної ситуації ми пропонуємо, по-перше, переглянути порядок оплати праці адвокатів та включити до формули оплати праці пункту 6 Методики саме оплату за кількість складених та поданих документів, оскільки визначення кількості часу за складання документів без запровадження норми про оплату за складання та подання зазначених документів зводить нанівець витрачання адвокатом свого часу; по-друге, слід конкретно визначити перелік документів процесуального характеру та інших документів, які підлягають оплаті.

Також необхідно розглянути інше актуальне питання, яке стосується так званої «монополії адвокатури».

Відповідно до ст. 131-2 Конституції України виключно адвокат здійснює представництво іншої

особи в суді, а також захист від кримінального обвинувачення. Водночас частиною четвертою зазначеної статті можуть бути визначені винятки щодо представництва в суді у трудових спорах, спорах щодо захисту соціальних прав, щодо виборів та референдумів, у малозначних спорах, а також стосовно представництва малолітніх чи неповнолітніх осіб, які визнані судом недієздатними чи дієздатність яких обмежена. Але одразу виникає питання щодо визначення поняття «малозначні справи», яке не знаходить свого розкриття в чинній редакції ЦПК України, зокрема, ч. 6 ст. 19 ЦПК України охарактеризовані тільки критерії їх визначення.

Частиною 1 ст. 274 ЦПК України передбачено, що у порядку спрощеного позовного провадження розглядаються: 1) малозначні справи; 2) що виникають з трудових відносин; 3) про надання судом дозволу на тимчасовий виїзд дитини за межі України тому з батьків, хто проживає окремо від дитини, у якого відсутня заборгованість зі сплати аліментів та якому відмовлено другим із батьків у наданні нотаріально посвідченої згоди на такий виїзд. Відповідно до ч. 2 ст. 274 ЦПК за правилами спрощеного позовного провадження може бути розглянута будь-яка інша справа, віднесена до юрисдикції суду, за винятком справ, зазначених у частині четвертій цієї статті.

Згідно з ч. 3 ст. 274 ЦПК України суду надано можливість вирішувати чи розглядати справу в порядку спрощеного провадження, під час прийняття такого рішення суд має враховувати такі критерії: ціну позову, значення справи для сторін, обраний позивачем спосіб захисту, категорію та складність справи, обсяг та характер доказів у справі, в тому числі чи потрібно у справі призначити експертизу, викликати свідків тощо, кількість сторін та інших учасників справи, чи становить розгляд справи значний суспільний інтерес, думку сторін щодо необхідності розгляду справи за правилами спрощеного позовного провадження.

Водночас у ч. 4 ст. 274 ЦПК України зазначений перелік спорів, які не можуть бути розглянуті в порядку спрощеного позовного провадження:

- 1) що виникають з сімейних відносин, крім спорів про стягнення аліментів та поділ майна подружжя;
- 2) щодо спадкування;
- 3) щодо приватизації державного житлового фонду;
- 4) щодо визнання необґрунтованими активів та їх витребування відповідно до глави 12 цього розділу;
- 5) в яких ціна позову перевищує п'ятсот розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб;
- 6) інші вимоги, об'єднані з вимогами у спорах, вказаних у пунктах 1–5 цієї частини.

Водночас в адміністративному процесі п. 20 ст. 4 КАСУ визначено поняття адміністративної справи незначної складності (малозначна справа). Уточнення щодо спорів незначної складності наведено у ч. 6 ст. 12 КАСУ. Хоча норми КАСУ детальніше окреслюють значення та критерії визначення малозначних справ, але ж перелік справ, які визна-

чені законодавством як такі, що не потребують тривалого вивчення справи, слухання пояснень сторін тощо, є досить великим і, що цікаво, невичерпним, оскільки у п. 10 ч. 6 ст. 12 КАС України визначено право суду розглядати й інші справи як малозначні. За правилами спрощеного позовного провадження може бути розглянута будь-яка справа, віднесена до юрисдикції адміністративного суду, за винятком справ, зазначених у ч. 4 ст. 257 КАСУ.

Тобто представниками у суді по трудових спорах, спорах щодо захисту соціальних прав, щодо виборів та референдумів, у малозначних спорах, а також стосовно представництва малолітніх чи неповнолітніх осіб, які визнані судом недієздатними чи дієздатність яких обмежена, можуть бути й інші особи, які не мають адвокатського свідоцтва, визначені законодавством.

Але ж водночас під час подачі позову/скарги до суду у так би мовити малозначній справі, критерії якої відповідають визначеним у законодавстві, представник позивача (який не є адвокатом) на практиці отримує ухвалу про залишення позову/скарги без руху з наголосом на те, що представником у суді може бути адвокат або законний представник та до позовної заяви чи скарги не додано документів, які б підтверджували правовий статус представника позивача/скаржника як адвоката.

Отже, під час вирішення питання, пов'язаного з розглядом справи із фактором малозначності спору, саме від думки та переконання суду залежить чи буде конкретний спір малозначним та розглядатися у спрощеному порядку, що виключає об'єктивну оцінку такого чинника, як малозначність, та спонукає особу звертатися одразу до адвоката, що, своєю чергою, виключає реалізацію права особи на вільний вибір захисника своїх прав, відповідно до ст. 59 Конституції України.

Отже, знаючи практичне застосування норми щодо представництва в цивільних та адміністративних справах, Центри надання безоплатної правової допомоги дають доручення саме адвокату з метою доцільного використання часу людини, яка звернулася за правничою допомогою та досягнення позитивного результату. І тому фактично натеper діє норма щодо представництва інтересів людей виключно адвокатами, бо суди у своїй більшості не завжди визначають справи як малозначні та розглядають справи за правилами загального позовного провадження, звичайно, тим самим підвищується роль адвоката як спеціального суб'єкта, що надає правову допомогу.

У зв'язку з цим пропонуємо впроваджувати зміни до законодавства, де конкретно зазначити кількість критеріїв, які в сукупності визначатимуть розгляд справи як малозначної, відповідно до яких фактор малозначності буде оцінений об'єктивно всіма учасниками справи, а не тільки відповідно до внутрішнього переконання суду.

Висновки. Отже, на основі викладених фактів можна зробити висновок, що завдяки змінам, які відбуваються у національному законодавстві, та тому, що безоплатна вторинна правова допомога стала своєрідною реалізацією правових принципів

законодавства, які мають на меті своєчасний та справедливий захист прав і свобод громадян у суді, досконалості доступу до правосуддя, норми стандартів якості мають відповідати високому рівню забезпечення важливих суспільних цінностей – прав людини.

Але ж, своєю чергою, замало нормативно закріпити право на безоплатну вторинну правову допомогу та її процесуальні гарантії. Необхідно розробити дієвий порядок узгодження положень Закону з нормами профільних процесуальних нормативних актів та законодавства про адвокатуру. Одним із таких завдань є внесення змін до законодавства стосовно оплати праці адвокатів, що суттєво впливає на якість надання правничих послуг.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Конституція України: Закон від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: [https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%20) (дата звернення: 18.02.2019).
2. Буряк Я.Я. Участь адвоката у діяльності центрів безоплатної вторинної правової допомоги. *Підприємництво, господарство і право*. 2018. № 4. С. 221–225.
3. Вишневецький А. Послуги адвокатів безкоштовні для клієнтів, але не безоплатні для адвокатів. *Урядовий кур'єр*. 2016. № 42. С. 11.
4. Москвич Л.М. Роль адвокатури в системі адміністрування безоплатної вторинної правової допомоги в Україні. *Форум права*. 2017. № 1. С. 124–126.

Буніна А.П. РОЛЬ АДВОКАТУРИ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ НАДАННЯ БЕЗОПЛАТНОЇ ВТОРИННОЇ ПРАВОВОЇ ДОПОМОГИ У ЦИВІЛЬНИХ ТА АДМІНІСТРАТИВНИХ СПРАВАХ

У статті проаналізовано проблематику фактичного надання населенню безоплатної вторинної правової допомоги у цивільних та адміністративних справах, а також визначені шляхи її вирішення. Проаналізована роль адвоката як провідного суб'єкта надання послуг у системі безоплатної вторинної правової допомоги та підкреслено вагомому роль адвокатури як основного інституту, який гарантує кваліфіковану правничу допомогу в цивільному та адміністративному судочинстві, в процесі судового захисту права суб'єктів на отримання вторинної правової допомоги у сучасному суспільстві. Підкреслена значуща роль затверджених стандартів якості надання БВПД у цивільних, адміністративних справах та представництва у кримінальному процесі, які являють собою сукупність основних характеристик моделі державних гарантій, передбачених міжнародно-правовими актами, законами України, в рамках яких захисник є незалежним у виборі стратегії і тактики ефективності захисту прав, свобод і законних інтересів клієнта всіма не забороненими законом засобами. Дотримання стандартів є обов'язковим для правників, які надають вторинну правову допомогу за умовами контракту (договору) з центром надання вторинної правової допомоги. Інші адвокати України зможуть використовувати стандарти добровільно.

Таким чином, закріплення на законодавчому рівні прав окремих осіб на безоплатну правову допомогу підтверджує наближення національних інститутів до загального визнання в демократичному світі стандартів у галузі прав людини.

Отже, розкрито обов'язок держави щодо забезпечення доступу до правосуддя та практичної реалізації права людини на безоплатну правову допомогу, який включає контроль за її якістю та ефективністю шляхом встановлення принципів і стандартів її надання.

Досліджено питання реалізації повноважень адвокатури в системі безоплатної вторинної правової допомоги. Визначена необхідність розробити дієвий порядок узгодження положень Закону з нормами профільних процесуальних нормативних актів та законодавства про адвокатуру. Сформульовано пропозиції щодо внесення змін до законодавства стосовно оплати праці адвокатів, що суттєво впливає на якість надання правничих послуг.

Ключові слова: безоплатна вторинна правова допомога, центри з надання безоплатної вторинної правової допомоги, інститут адвокатури, адвокат, правова допомога, адвокатура.

Bunina A.P. THE ROLE OF THE ADVOCACY IN ENSURING THE PROVISION OF A SECONDARY LEGAL AID IN CIVIL AND ADMINISTRATIVE MATTERS

The article analyzes the problems arising within the actual provision of a public free secondary legal aid in civil and administrative matters, as well as the certain ways, how to solve them.

The provision of the actual implementation of the constitutional right of individuals to legal aid has begun to act with the adoption of the Law of Ukraine on “Free legal aid” since 02.06.2011.

5. Іваницький С.О. Теоретичні основи організації адвокатури в Україні: принципи та система : монографія. Київ, 2017 : Інтерсервіс. 800 с.

6. Безоплатна правова допомога. / Міністерство юстиції України. URL: https://minjust.gov.ua/legal_aid (дата звернення: 18.02.2019).

7. Порядок і умови проведення конкурсу з відбору адвокатів, які залучаються для надання безоплатної вторинної правової допомоги : Постанова Кабінету Міністрів України від 28 грудня 2011 р. № 1362. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1362-2011-%D0%BF> (дата звернення: 18.02.2019).

8. Порядок і умови укладення контрактів з адвокатами, які надають безоплатну вторинну правову допомогу на постійній основі, та договорів з адвокатами, які надають безоплатну вторинну правову допомогу на тимчасовій основі : Постанова Кабінету Міністрів України від 11 січня 2012 р. № 8. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/8-2012-%D0%BF> (дата звернення: 18.02.2019).

9. Гончаренко С.В. Проблеми надання безоплатної правової допомоги. Короткий огляд новітніх тенденцій. *Адвокат*. 2011. № 11. С. 12–16.

10. Про безоплатну правову допомогу : Закон України від 02.06.2011 № 3460-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3460-17> (дата звернення: 20.02.2019).

11. Методика обчислення розміру винагороди адвокатів, які надають безоплатну вторинну правову допомогу : Постанова Кабінету Міністрів України від 17 вересня 2014 року № 465. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/465-2014-%D0%BF> (дата звернення: 15.03.2019).

Great importance for the society in the implementation of this legal institution is the introduction of judicial reform to Ukraine, which predetermines the research of a problem in judicial protection of citizens who are not able to pay for legal services.

The role of the bar in ensuring a person's right to legal aid was emphasized. Emphasis is placed on the professional nature of such aid, which is expressed in the terms "professional" and "legal", by which it shows a difference from the general concept of "legal assistance", which was previously used in the Basic Law.

Thus, the professional nature of legal aid is determine the special place of the bar in the mechanism of its provision to citizens, which is enshrined in article 131² of the Constitution of Ukraine.

Also, it is noted that the new implemented functions of the bar to represent individuals in civil and administrative matters free of charge give an opportunity for ordinary citizens to get a full and qualified access to justice.

The role of the lawyer as the lead subject of the provision services in the free secondary legal aid system is analyzed in the article.

Also, quality assurance is a key aspect of the right to legal aid. The approved quality standards are a set of basic characteristics of the model of state guarantees provided for by international legal acts and laws of Ukraine, in the framework of which the defender is independent in choosing the strategy and tactics of effective and smart protection of the rights, freedoms and legitimate interests of the client by all means not prohibited by law.

It is underlined that the practical application of legislation when a person receives professional legal assistance, which is enshrined at the constitutional level, has a significant role in the implementation of protection and securing human and civil rights and freedoms in modern society. The main subjects of the provision of this legal aid are lawyers, as a result, the bar becomes the main institution that guarantees qualified legal assistance in civil and administrative proceedings, in the process of judicial protection of the right of subjects to receive secondary legal assistance in modern society.

It can be argued that free secondary aid centers can properly exercise their functions thanks to the existence of advocacy and lawyers, as the main subjects of legal aid provision.

It means that without existence of such a significant institution for society as the bar, it would be impossible to present the actual implementation of the legal aid project as such.

Thus, the question of the implementation and exercising the bar functions in the system of free secondary legal aid has been investigated.

The need of developing an effective procedure for the harmonizing the legal rules with the relevant procedural regulations and legislation about the bar is underlined.

One of these tasks is a proposal to amend the law of labor remuneration of lawyers, which significantly affects the quality of legal aid provision.

Key words: free secondary legal aid, free secondary legal aid centers, institute of advocacy, lawyer, legal aid, advocacy.